

करस्तु सः । दश वर्षसहस्राणि तपस्तप्त्वा महातपाः ।
 जनयत् पावकं घोरं पितृणां स प्रजाः सृजत् । बृह-
 द्रथन्तरं मूर्ध्नी वज्राद्वा तरसा हरौ । शिवं नाभ्यां बला-
 दिन्द्रं वाय्वानी प्राणतोऽसृजत् । बाह्व्यामनुदासौ च
 विश्वाभूतानि चैव ह । एतान् ब्रह्मा ततः पञ्च पितृणा-
 मसृजत् सुतान् । बृहद्रथस्य प्रणिधिः कश्यपस्य मह-
 त्तरः । भातुरङ्गिरसो घोरः पुत्रो वज्रस्य सौभरः ।
 प्राणस्य चातुदास्तु व्याख्याताः पञ्चविंशतिः । देवान्
 यज्ञस्रष्टृष्वन्यान् सृजत् पञ्चदशोत्तरान् । सुमीमसतिभीमञ्च
 भीमं भीमनलाबलम् । एतान् यज्ञस्रष्टृषः पञ्च देवानां
 ह्यसृजत्तपः । सुमितं मितवन्नञ्च मितञ्च मितवर्धनम्
 मितवर्ध्नामिमेतान् देवानभ्यसृजत्तपः । सुरप्रवीरं
 वीरञ्च सुरेशं सुरवर्चसम् । सुराणामपि हन्तारं पञ्चैतान्
 सृजत्तपः । त्रिविधं संसृता ह्येते पञ्च पञ्च पृथक्
 पृथक् । सुष्णन्तत्र त्रिता ह्येते स्वर्गतो यज्ञयाजिनः ।
 तेषामिष्टं हरन्त्येते निघ्नन्ति च सहस्रविः । स्वर्द्धया
 हव्यवाहानां निघ्नन्त्येते हरन्ति च । द्यां वह्निर्वै तदा-
 दानं कुशलैः संप्रवर्त्तितम् । तदेते नोपसर्पन्ति यत्न
 चाग्निः स्थितो भवेत् । चिताग्नेरुद्धहन्ताज्यं पत्न्याभ्यां
 तत् प्रवर्त्तितम् । मन्त्रैः प्रथमिता ह्येते नष्टं सुष्णन्ति
 यज्ञियम् । बृहदुक्थस्तपसैव पुत्रो भूमिष्ठपान्नितः ।
 अग्निहोत्रे हूयमाने पृथिव्यां सङ्गिरिच्यते । रथन्तरञ्च
 तपसः पुत्रोऽग्निः परिपद्यते । मितविन्दाय वै तस्मै
 हविरध्वर्यवो विदुः । सुहृदे परमप्रोतः सह पुत्रैर्महा-
 यथाः । २१८ अ०
 गुरुभिर्नियमैर्जातो भरतो नाम पावकः । अग्निः पुष्टि-
 मतिर्नाम तृष्टः पुष्टिं प्रयच्छति । भरत्येष प्रजाः सर्वा-
 स्ततो भरत उच्यते । अग्निर्यस्य शिवो नाम शक्तिपूजा-
 परश्च सः । दुःखार्त्तानाञ्च सर्वेषां शिवकृत् सततं शिवः ।
 तपसस्तु फलं ब्रह्मा सम्भवद्भूतं तपो महत् । उद्धृतं कामो
 मतिमान् पुत्रो जज्ञे सुरन्दरः । जज्ञा चैवोद्ययो जज्ञे
 सोऽग्निर्भूतेषु बध्यते । अग्निश्चापि सहनां प्राजापत्य-
 मकारयत् । शम्भुमग्निस्य प्राहुर्ब्राह्मणा वेदपारगाः ।
 आवसथ्यं द्विजाः प्राहुर्हीमग्निरं महाप्रभम् । ऊर्ज-
 स्कारान् हव्यवाहान् सुवर्चसदृशप्रभान् । ततस्तपो ह्यजनयत्
 पञ्च यज्ञसुतानिह । प्रशान्तोऽग्निर्महाभाग । परिशान्तो
 गत्राम्यति । असुरान् जनयन् घोरान्मर्त्यैश्चैव पृथ-
 क्विधान् । तपसञ्च ब्रह्मं इत्तं भातृञ्चाङ्गिराः सृजत् ।

वृहद्भातुन्तु तं प्राहुर्ब्राह्मणा वेदपारगाः । भानोर्भार्या
 सुप्रजा तु बृहद्भासा तु सूर्यजः । असृजेतान् पट् पुत्रान्
 षष्ठ्यु तेषां प्रजाविधिम् । दुर्ध्वलाभान् भूतानामसृजन्
 यः सम्प्रयच्छति । तस्मिन् बलदं प्राक्तुः प्रथमं भातुतः
 सुतम् । यः प्रशान्तेषु भूतेषु मन्युर्भवति दारुणः ।
 अग्निः स मन्युमाज्ञाम द्वितीयो भातुतः सुतः । दर्शे च
 पौर्णमासे च यस्येह हविरुच्यते । विष्णुर्नामैह योऽग्निस्तु
 हृतिमान् नाम सोऽङ्गिराः । इन्द्रेण संहितं यस्य हवि-
 राभ्ययथं सृष्टम् । अग्निराभ्ययथो नाम भानोरेवाभ्ययस्तु
 सः । चातुष्मांस्येषु नित्यानां हविषां यो निरपहः ।
 चतुर्भिः संहितः पुत्रैर्भानोरेवाभ्ययस्तु सः । निशा त्यज-
 नयत् कन्यामग्नीषोमावुभौ तथा । भानोरेवाभ्ययार्थं
 सुपुत्रे पञ्च पावकान् । पूज्यते हविषाद्येषु चातुष्मांस्येषु
 पावकः । पर्जन्यसंहितः श्रीमानग्निर्येष्टानरस्तु सः ।
 अस्य लोकस्य सर्वस्य यः प्रभुः परिपद्यते । सोऽग्नि-
 र्विश्वपतिर्नाम द्वितीयो वै मनोः सुतः । ततः सिष्टं
 भवेदाज्यं स्विष्टकृत् परमस्तु सः । कन्या सा रोहिणी
 नाम हिरण्यकशिपोः सुता । कर्मणाऽसौ बभौ भार्या
 स वज्रिः स प्रजापतिः । प्राणानाश्रित्य यो देहं प्रयस्य
 यति देहिनाम् । तस्य संहितो नाम शब्दरूपस्य
 साधनः । शुक्लकण्णगतिर्देवो यो दिभिर्नां जुतागमम् ।
 अकल्मषः कल्मषाणां कर्त्ता श्रोत्राश्रितस्तु सः । कपिनं
 परमर्षिञ्च यस्मादुच्यतयः सदा । अग्निः स कपिषो नाम
 साङ्ख्ययोगप्रवर्त्तकः । अयं यच्छन्ति भूतानां येन भूतानि
 नित्यदा । कर्मास्त्रिह विचित्रेषु सोऽप्यग्नीर्वाङ्मरुच्यते ।
 इमानन्यान् समसृजत् पावकान् प्रथितान् भुवि । अग्नि-
 होत्रस्य दुष्टस्य प्रायश्चित्तार्थमुल्बन्धान् । संस्पृशेयुर्दो-
 ऽन्योऽन्यं कथञ्चिद्वायुनाऽग्नयः । इष्टिरष्टाकपालेन कार्या
 वै शुचयेऽग्नये । दक्षिणाग्निर्यदा द्वाभ्यां संसृजेत तदा
 किल । इष्टिरष्टाकपालेन कार्या वै वीतयेऽग्नये ।
 यद्यग्नयो हि स्मृत्येयुर्निवेशस्या दवाग्निना । इष्टिरष्टा-
 कपालेन कार्या तु शुचयेऽग्नये । अस्मिं रजस्रता नै
 स्त्री संस्पृशेदग्निहोत्रिकम् । इष्टिरष्टाकपालेन कार्या
 दस्युसतेऽग्नये । शूद्रतः शूयेत यो जीवः परेषुः प्रयवो
 यदा । इष्टिरष्टाकपालेन कार्या सुरभतेऽग्नये । आसी न
 जुष्टयादग्निं तिरात्वं यस्तु ब्राह्मणः । इष्टिरष्टाकपालेन
 कार्या स्यादुत्तराग्नये । दर्शस्य पौर्णमासश्च यस्य तिष्ठेत्
 हतिर्नितम् । इष्टिरष्टाकपालेन कार्या रतिर्नितेऽग्नये ।